

KOMMENTARER: TRYGVE SÖDERLING

Plan C

1 Plötsligt går världen på tomgång. En ny regent, den mäktiga drottning Corona, dök upp som en hämnande ängel och proklamerade globalt undantagstillstånd.

Om otyglad kapitalism är plan A och någon form av fördelningspolitik plan B, så har stora delar av mänskligheten nu tvingats att anta plan C.

Coronas lagar är förvånansvärt enhetliga från land till land. Här gäller konvergensteori, skillnaden mellan diktatur och demokrati bleknar. Och drottningen är otålig: regimer som till en början över-skattade sin egen makt, stretade emot påbudet, straffades omedelbart med exploderande dödssiffror.

Det styrande kinesiska partiet har med rätta kritiserats för att ha skjutit budbärarna – läkarna som slog larm – och gett epidemin en flygande start. Men hur mycket skiljer sig Kinas första ryggmäragsreaktion från till exempel Förenta Staternas, där viktiga veckor, kanske månader också förlorades för att ingen i den inre kretsen vågade säga emot en inkompetent ledare?

2 Nyanserna i utfallen av pandemin i olika länder har ändå lockat fram gamla föreställningar om nationalkaraktärer, till och med i seriösa media (till exempel *Svenska Dagbladets* ledare 14.4). Sveriges avvikande strategi (eller: chansning) har förklarats med att svenskarna är unikt förnuftiga och litar på sina myndigheter. Det skulle räcka att ”resonera, förklara och vädja” (*Dagens Nyheter* 6.4). Un-

derförstått: i andra länder fungerar bara piskan, det svenska folket däremot kommer att handla rätt om de får relevant information (eller, mera realistiskt, om de utsätts för coronaskam från sina grannar).

Men hur snabbt sjunker en insikt in i ett helt land? Var den ”resonerande” linjen tillräckligt snabb i ett läge där tidsfaktorn är så avgörande – se, återigen, exemplet Kina.

3 Vissa ekonomer talar om en minskad BNP som ett värre offer än ett antal virusdöda. Men i princip borde just börshajar ha lättare att förstå situationen än, låt oss säga, vägingenjörer. Pandemins häftigaste spridningsskede påminner ju om svärmbeteendet vid till exempel en bankkrasch (alla försöker samtidigt ta ut pengar som inte finns; jämför med att var och en som bär viruset smittar tre andra eller att alla samtidigt försöker hamstra mat, mediciner, andningsmasker).

Matematiken är en annan än till exempel för beräkning av luftkvalitet, eller bilolyckor. Luften blir bättre (färre mikropartiklar) i proportion till minskad trafik; virus, däremot, beter sig dynamiskt. Skillnaden mellan lineära och exponentiella processer är central för att förstå epidemier, och frånvaro av den förståelsen förklarar många uttalanden av självsvåldiga presidenter och tanklösa insändarskribenter.

En uppmaning till hygien och fysiskt avstånd för att bromsa epidemin är inte som en from uppmaning att alla borde sortera sitt avfall. Avfallet förökar sig

”It’s one person coming in from China.”

— Donald Trump, 22.1.2020

”We’re very close to a vaccine.” — Donald Trump, 25.2.2020

”Because of all we’ve done, the risk to the American people remains very low. [...] When you have 15 [infected] people, and the 15 within a couple of days is going to be down to close to zero. That’s a pretty good job we’ve done.” — Donald Trump, 26.2.2020

”Diskussionen om coronapandemin har spärat ut och förvandlats till masshysteri. [...] De direkta konsekvenserna av viruset är i det stora hela försumbara” — Paul Lillrank, insändare, *Hufvudstadsbladet* 30.3.2020

”So we [will] have between 100,000 and 200,000 [dead], and we altogether have done a very good job.” — Donald Trump, 29.3.2020

”Coronaepidemin är ungefär lika (o)farlig som att gå över gatan.” — Gunnulf Mårtenson, insändare, *Hufvudstadsbladet* 13.4.2020

inte exponentiellt om var femte person struntar i uppmaningen. Det kan viruset göra. Sverige tycktes lita på att flockintelligens kan föra landet längs en mindre smärtsam väg; tyvärr är också flockdumhet en realitet att räkna med.

4 Samtidigt ser vi tydligare än någonsin vilka funktioner, vilka yrken som är bokstavligen livsviktiga för hela samhället, särskilt på kort sikt. Precis som en strejk kan ses som en påminnelse om vårt ömsesidiga beroende och en ”inbjudan till

”Hitler” (spelas av Bruno Ganz) anklagar, kanske något otippat, svenska slalomturister för folkmord. Ännu en parodi på filmen *Der Untergang* (2004) (youtu.be/wVvq1I9j5Cs)

”Idag är vi över sju miljarder i världen och lever tätare än någonsin. Många frågar sig när vi kan vänta oss nästa spanska, tyska eller kinesiska sjuka.” (s. 90)

”Influensan förstås, har du inte hållit dig à jour med någonting sedan du for? Alla våra utländska studerande har åkt hem och de inhemska föredrar distansstudier för tillfället. Flera ligger på sjukhus och är riktigt illa där. Och två har vi förlorat.” (s. 144)

En häftig epidemi bryter ut i Annika Luthers forskningsthiller *De sista entusiasterna*. Romanen, som utkom hösten 2019, skildrar enligt baksidestexten ”en mycket nära framtid”.

solidaritet med dem som strejkar” (Mio Lindman, *Nya Argus* 1–2/2020), lyfter pandemin – när stora delar av samhället försatts i ofrivillig ’strejk’ – fram andra, nödvändiga men vanligtvis ’osynliga’ samhällsklasser i rampljuset. ”A working class hero is something to be” sjöng John Lennon. Många applåderar nu de lågavlönade arbetarna vid smittorisken frontlinjer. Hur länge?

5 När regeringen Marin nu i mars stängde ner landet, skrev en skämtare att riksdagen hade lätt att godkänna restriktionerna eftersom alla partier fick det de alltid velat ha:

De gröna fick ner flygplanen på marken, Perussuomalaiset fick stängda gränser, Vänsterförbundet fick tomma butikshyllor, Samlingspartiet företagsstöd för öppna kranar, Kristdemokraterna stängda barer, SDP försatte företagen i kris och Centern Väyrynen i husarrest!¹

Bortser man från den pejorativa högerbeskrivningen av vänsterpartiernas mål, är det här ju en träffande analys. Även om det i Grundfinnarnas krav på stängda gränser aldrig ingick en insikt om att andra länders gränser en dag kunde stängas för dem själva.

19.4. 2020

¹ Signaturen ”Puhemies”, *Kaleva* 18.3.2020, i kommentarfältet till en nyhetstext (<https://tinyurl.com/y7n6bvey>)